

ΒΡΑΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ SHORT COMMUNICATION

ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ 2021, 38(5):701-703
ARCHIVES OF HELLENIC MEDICINE 2021, 38(5):701-703

Autism ή Hautism; Μια ετυμολογική προσέγγιση

Π. Κάσσας,¹ Σ. Ζαρογιάννης,¹
Κ. Γουργουλιάνης,¹ Γ. Ανδρέου²

¹Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,
Βιόπολις, Λάρισα

²Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

Autism or hautism? An etymological approach

Abstract at the end of the article

Λέξεις ευρετηρίου: Αρχαία Ελληνικά, Αυτισμός, Autism, Ελληνικά, Ετυμολογία, Hautism

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), οι διαταραχές του φάσματος του αυτισμού είναι ένα σύνολο διαταραχών ανάπτυξης του εγκεφάλου που συναποτελούν αυτόν τον όρο-ομπρέλα. Ο εν λόγω όρος περιλαμβάνει περιπτώσεις όπως ο αυτισμός, το σύνδρομο Asperger κ.λπ., που χαρακτηρίζονται από δυσκολίες στην κοινωνική αλληλεπίδραση και την επικοινωνία, καθώς και από περιορισμένες και επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες και ενδιαφέροντα.¹

Ετυμολογικά, ο όρος «αυτισμός» έχει ελληνικές ρίζες και παράγεται από τη λέξη «εαυτός» και την παραγωγική κατάληξη «-ισμος». ² Η λέξη «αυτισμός» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον ψυχίατρο Eugen Bleuler το 1911. Αρχικά, αναφερόταν σε μια βασική ανωμαλία η οποία παρουσιάστηκε σε ασθενείς με σχιζοφρένεια (ένας ακόμη όρος που επινοήθηκε από τον Bleuler), δηλαδή στον δραστικό περιορισμό των διαπροσωπικών σχέσεων και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης που οδηγούσε τον ασθενή σε πλήρη απομόνωση και, τελικά, σε αλληλεπίδραση μόνο με

τον εαυτό του. Έτσι, οι λέξεις «αυτιστικός» και «αυτισμός» προέκυψαν από την ελληνική λέξη «εαυτός».³

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

2.1. Αυτοπάθεια και αυτισμός

Η ικανότητα των λέξεων να αναφέρονται σε ενέργεια η οποία επιστρέφει στο άτομο που την παράγει ονομάζεται «αυτοπάθεια». ² Αυτοπάθεια, λοιπόν, σημαίνει ότι το ίδιο το άτομο και ενεργεί, αλλά ταυτόχρονα και δέχεται την ενέργεια της πράξης. Η απουσία ενός δεύτερου ατόμου-αποδέκτη της ενέργειας συνιστά κοινό τόπο ανάμεσα σε αυτοπάθεια και αυτισμό. Ένα άτομο που χαρακτηρίζεται από αυτισμό είναι μοναχικό και αγνοεί, απορρίπτει και αποκλείει όλα τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος. Οι ήχοι, οι κινήσεις και οι φράσεις ενός αυτιστικού ατόμου συνεχώς επαναλαμβάνονται. Γενικά, στη συμπεριφορά ενός αυτιστικού ατόμου κυριαρχεί η ακαταμάχητη επιθυμία διατήρησης της ομοιομορφίας. ³ Κοινός παρονομαστής όλων των στοιχείων που αναφέρονται παραπάνω είναι ότι όλες οι ενέργειες ενός αυτιστικού ατόμου περιστρέφονται γύρω από τον εαυτό του, με τρόπο τέτοιο ώστε ο ίδιος να είναι ο αποδέκτης των πράξεών του. Ενεργεί, δηλαδή, και δέχεται ταυτόχρονα τα αποτελέσματα της πράξης του.

2.2. Αυτοπαθητική και οριστική-επαναληπτική αντωνυμία στα αρχαία Ελληνικά

Η λέξη «εαυτός», στην οποία η Uta Frith αναφέρεται, προέρχεται από την αυτοπαθητική αντωνυμία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. ³ Η αυτοπαθητική αντωνυμία (έαυτού, ἤς, οὐ· Αττική διάλεκτος: αὐτοῦ) ^{4,5} στον ενικό αριθμό του πρώτου και του δεύτερου προσώπου είναι αποτέλεσμα της σύνθεσης του θέματος της προσωπικής αντωνυμίας (ε-) και της οριστικής-επαναληπτικής αντωνυμίας «αὐτός». Η αυτοπαθητική και η οριστική-επαναληπτική αντωνυμία έχουν αρκετές ομοιότητες, αλλά και δύο βασικές διαφορές: πρώτον, στο πνεύμα που λαμβάνει το αρχικό φωνήεν (η μία έχει δασύ πνεύμα και η άλλη έχει ψιλή) και, δεύτερον, στη

Υποβλήθηκε 13.1.2021

Εγκρίθηκε 31.1.2021

σημασία. Η αυτοπαθητική αντωνυμία «αυτού» (με δασεία) δηλώνει αυτοπάθεια, δηλαδή ότι το πρόσωπο και ενεργεί, αλλά και επιστρέφει η ενέργεια στο ίδιο. Από την άλλη πλευρά, η οριστική-επαναληπτική αντωνυμία «αυτός» (με ψιλή) χρησιμοποιείται για να ορίσει κάτι, δηλαδή για να το ξεχωρίσει σε σχέση με κάτι άλλο (οριστική αντωνυμία) ή για να επαναλάβει κάτι που έχει ειπωθεί προηγουμένως (επαναληπτική αντωνυμία). Από τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι βάσει σημασίας και σύμφωνα με το νόημα που ήθελε να προσδώσει ο Bleuler η ρίζα της λέξης «αυτισμός» είναι η αυτοπαθητική αντωνυμία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας «αυτού» (με δασεία) και όχι η οριστική-επαναληπτική.

2.3. Εξέλιξη του δασέος πνεύματος

Στο φωνολογικό σύστημα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ο δασύς φθόγγος (η λεγόμενη δασεία) υπήρχε ως αυτοτελές στοιχείο. Σε διαλέκτους, όπως η Αττική, όπου ο φθόγγος αυτός διατηρήθηκε για αρκετά έτη, η παρουσία ή η απουσία του δασέος πνεύματος μετέβαλλε τη σημασία της λέξης, είχε δηλαδή διαφοροποιητική φωνολογική αξία. Ο δασύς φθόγγος δηλωνόταν και στη γραφή των αττικών κειμένων με το γράμμα «Η» (στη λατινική: h, π.χ. ΙΣΤΟΡΙΑ = ιστορία = history). Στη συνέχεια, ιδίως για τη διάκριση των ομόηχων ζευγών, χρησιμοποιήσαν το σημείο ꞥ, δηλαδή το μισό του «Η», από το οποίο προήλθε βαθμιαία η δασεία: Η > ꞥ > Ἡ > Ἡ'.

Το δασύ πνεύμα έπαψε να προφέρεται σχετικά νωρίς, και από το 402 π.Χ. το σύμβολο «Η» χρησιμοποιήθηκε για να παραστήσει το μακρό ανοιχτό ē, για το οποίο δεν υπήρχε συγκεκριμένο σύμβολο. Ωστόσο, μπορούμε να έχουμε σαφή εικόνα σχετικά με την εκφορά του δασέος πνεύματος από τις περιπτώσεις της Λατινικής και των νεολατινικών γλωσσών, όταν διαβάζουμε τις λέξεις: Homerus, Helena, Halicarnassus.⁸

Το άλλο πνεύμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, η ψιλή (αποτυπώνεται με το ίδιο σύμβολο, αλλά με αντίθετη φορά), χρησιμοποιείται για να δηλώσει την απουσία της δασείας.

Συμπερασματικά, κατά τον δανεισμό δασυνόμενων ελληνικών λέξεων σε άλλες γλώσσες, απαιτείται η δήλωση της δασείας με τη χρήση του h ως αρχικού γράμματος. Για παράδειγμα, οι δασυνόμενες λέξεις «ιστορία», «ήρωας», «Ελλάς», «Ρόδος» έχουν μεταφερθεί στην αγγλική γλώσσα ως “history”, “hero”, “Hellas” και “Rhodes”, αντίστοιχα. Αντίθετα, λέξεις που δεν δασύνονται, δεν προσθέτουν ως αρχικό γράμμα το “h” κατά τη μετατροπή τους. Για παράδειγμα, η λέξη «άνατομία» έχει μεταφερθεί στην αγγλική γλώσσα ως “anatomy”.

3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ο όρος «αυτισμός» έχει προέλθει από την ελληνική λέξη «εαυτός», η οποία έχει προκύψει από την αυτοπαθητική αντωνυμία των αρχαίων Ελληνικών «αυτού» (με δασεία). Η χρήση της αυτοπαθητικής αντωνυμίας κρίνεται εύστοχη, καθώς η συμπεριφορά ενός αυτιστικού ατόμου χαρακτηρίζεται από στοιχεία αυτοπάθειας. Πιο συγκεκριμένα, οι ενέργειες ενός τέτοιου ατόμου σπάνια έχουν κάποιον άλλον αποδέκτη παρά τον εαυτό του, χαρακτηριστικό που έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τον ορισμό της αυτοπάθειας.

Σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν για τον δανεισμό λέξεων από την αρχαία ελληνική γλώσσα και τη μετατροπή τους στην αγγλική, η δασεία, ως αυτοτελές στοιχείο, πρέπει να δηλώνεται με την παρουσία του αρχικού “h” στην αγγλική λέξη. Στην περίπτωση του όρου «αυτισμός» (αγγλικά: “autism”), παρ’ όλο που η αυτοπαθητική αντωνυμία «αυτού» δασύνεται, κατά τη μετατροπή της λέξης δεν εφαρμόστηκε ο παραπάνω κανόνας.

Συμπερασματικά, ο όρος “autism” χρησιμοποιείται με λανθασμένη γραφή και θα έπρεπε να γράφεται “hautism”. Η σχετική ορθογραφία θα παρέπεμπε στο βασικό χαρακτηριστικό του αυτισμού, δηλαδή στην επιστροφή της ενέργειας του ατόμου στον εαυτό του, την οποία θεωρούμε ότι είχε στο μυαλό του ο Bleuler όταν δημιούργησε τη λέξη.

ABSTRACT

Autism or hautism? An etymological approach

P. KASSAS,¹ S. ZAROGIANNIS,¹
K. GOURGOULIANIS,¹ G. ANDREOU²

¹Faculty of Medicine, University of Thessaly,
Larissa, ²Department of Special Education,
University of Thessaly, Volos, Greece

Archives of Hellenic Medicine 2021, 38(5):701–703

The word “autism” was first used at the beginning of the 20th century by the psychiatrist Eugen Bleuler. Autism was derived from the ancient Greek word «εαυτός» (meaning self) and the suffix «-ισμος» (-ism). This short report investigates whether the formation of the word in English was conducted using the correct rules regarding the transformation of Greek words into foreign languages. Our investigation showed that the word «εαυτός» is derived from the reflexive pronoun «ἐαυτοῦ» (pronounced with rough breathing) of ancient Greek. When they are transcribed into English, the ancient Greek words with rough breathing are written with the first letter “H” (e.g., history, hero).

In those without rough breathing, the “H” is absent (e.g., anatomy). Our conclusion is that the correct form of the derived term would be the word “hautism” rather than the currently used “autism”. If written in such a way, the term would state the action of reflexion, which is the main characteristic of “autism”.

.....
Key words: Ancient Greek, Autism, Etymology, Greek, Hautism

Βιβλιογραφία

1. WORLD HEALTH ORGANIZATION. Questions and answers about autism spectrum disorders (ASD). WHO, Geneva, 2013. Available at: <http://www.who.int/features/qa/85/en/>
2. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ Γ. *Λεξικό νέας ελληνικής γλώσσας*. 1η έκδοση. Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 1998:322
3. FRITH U. *Αυτισμός: Εξηγώντας το αίνιγμα*. 2η έκδοση. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999:21
4. LIDDELL HG, SCOTT R. *Μέγα λεξικόν της ελληνικής γλώσσας*. Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2001:2, 4
5. ΚΑΣΣΑΣ Π, ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ Ε. *Γραμματική της αρχαίας ελληνικής γλώσσας*. 1η έκδοση. Εκδόσεις Oasis, Αθήνα, 2016:121–125
6. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ Ι. *Ιστορική γραμματική αρχαίας ελληνικής*. 5η έκδοση. Εκδόσεις Βιβλιοπρομηθευτική, Αθήνα, 1999:198–201
7. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ Γ. *Συνοπτική Ιστορία της ελληνικής γλώσσας*. 5η έκδοση. Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2002:130
8. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ Ι. *Ιστορική γραμματική αρχαίας ελληνικής*. 5η έκδοση. Εκδόσεις Βιβλιοπρομηθευτική, Αθήνα, 1999:22–24

Corresponding author:

P. Kassar, Faculty of Medicine, University of Thessaly, Biopolis, 415 00 Larissa, Greece
 e-mail: pkassar@hotmail.com

.....